

povodnji, da se mora pa jez odstraniti najkasneje v treh mesecih od trenutka, ko bode c. kr. poljedelsko ministerstvo odobrilo osuševalna dela.

Razne reči.

* **Bujno rastoče a nerodno drevo urodovititi.** Tako drevje lahko urodovitiš, ako narediš okoli debla blizu tal z ostro žago plitve zareze v deblo. To delo opravi spomladi malo prej, predno se drevo omuži. Te zareze ovirajo presilno pretakanje soka, rast se nekoliko ustavi, in drevo postane rodno. Rane se zacelijo še tisto leto.

* **Vzgoja debelega bodečega grozdjica (agrasa).** Ako hočeš pridelovati bodečega grozdja debelega kot jajce, izvoli grm od debelojagodnega angleškega bodečega grozdja. Kadar vzrastejo jagode debele, kakor orehovo jedro, povij vejice z mahom ter njega priveži z volnenimi nitmi, in konci teh niti, katere si poprej zmočil, naj vise v posodo, napolnjeno z vodo. Volnene niti pijo neprenehoma vodo in močijo mah ter veje. Skrbeti je, da v posodi nikdar ne manjka vode. Čez nekaj tednov postanejo jagode čudovito velike.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

106.

O Japonskeje sploh.

Do 13. stoletja Evropejci niso poznali Japonske. Takrat je Benečan Marko Polo prvi sporočil o prebogatej deželi. To deželo so iskali potem Kolumb in drugi možje, pa je niso našli. Pozneje so jo Portugalci slučajno našli in jeli z Japonci kupčevati in krščanstvo med njimi širiti. Na to dojdejo Holandezi in skušajo Portugalce spodriniti. Začne se hudo preganjanje kristjanov, ki so bili 1640. l. popolnoma zatrti. Tujcem je bilo pod smrtno kaznijo prepovedano na Japonsko stopiti. Edinole dobičkalomni Holandezi, ki so Krista očitno zatajili in s svojimi topovi razdrli zadnjo krščansko trdnjavo Aksimo, smeli so na Dezimi stanovati in z Japonci kupčevati. Tako je bilo do 1842. l. Takrat so Japonci odprli 5 pristanišč Kitajcem, svojim sorodnikom. Ali 1852. l., v katerem so Američani in Angleži odpravili zaprtijo Japonske nasproti tujcem, spremenile so se te razmere popolnoma. Japonska vlada je pozneje sklenila trgovinske zveze z Rusi, Prusi, Francozi in z Avstro-ogersko. Vlada japonska se je privadila, da se vede do tujih narodov, kakor do sebe ravnih. V tem pogledu je zanimiv kontrast etikete pri zaslišanjih nekdanjih in dandanašnjih. Nek-

danje holandsko zaslišanje nam je popisal Kämpfer takole. Čakali smo dobro uro v preddvorani, preden je cesar došel v zaslišno dvorano in sedel na prestol. Na to sta prišla dva dostojanstvenika po našega načelnika in ga odpeljala pred cesarja; nas sta pustila tam, kjer smo bili. Ko je načelnik ustopil, zaklicali so mu: „Holandski kapitan“. S tem so mu naznanili, naj se približa in pokloni cesarju. In kako se je bližal? Lezel je po vseh štirih k odkazanemu mestu. Tam je sklonil glavo prav do tal in kakor je bil prilezel, tako je tudi odlezil, po vseh štirih, kakor rak. Ves čas ni zinil besede. Tako je bilo 1691. l. Leta 1860. pa je sprejel mladoletni vladar japonski Angleža Rutherforda Alcocka, ki nam je zaslišanje svoje obširno popisal. Angleški odposlanec ni dolgo čakal, pač pa je moral črevlje preobuti, da ne bi kakorkoli poškodoval sagov v zaslišnej dvorani. Ko je vstopil, malo je osupnil radi mogočnosti, veličastva, ki ju je tu opazil. Vse je bilo tiho. Mnogoštevilni dvorjaniki pa so klečali pred cesarjem. Odposlanec je stopal k prestolju, in tik za njim se je plazil po vseh štirih prvi komornik cesarski, ki ga je bil vpeljal. Na določenem mestu je Alcock v prvič se poklonil, potem v drugič in v tretjič prav blizu cesarja. Naredivši predpisane poklone, nagovoril je cesarja ob kratkem in podal mu pismo kraljičino. Po pismu je koj segel minister zunanjih zadev in je obdržal. Tudi cesar je ob kratkem odgovoril odposlanecu. Na to se je Alcock zopet poklonil. In kakor je prišel tako je tudi odšel iz dvorane.

107.

Dela in opravila Japoncev.

Japonci se ukvarjajo najbolje s poljedelstvom, v katerem prekašajo same Kitajce. Tudi v Angleški in v Belgiji ne dobiš tako lepih kultur kakor v Japonskeji. Zato je J. v. Liebig opozoril Evropejce na poljedelsko znanost japonsko. Razložil je in dokazal, da v gospodarstvu in kmetijstvu japonskem ne gre nič v zgubo in da je gnojenje polja popolnoma dovršeno. Zato je prst črna kot oglje, gozdi so dosedaj bujni, navadni potje so dobro posuti in obrobjeni z živo mejo, kakeršno pri nas zaman priporočajo. Po njivah je skoro treba iskati plevela, tako so sčiščene.

Domače živali rede malo Japonci, zato marljivo pobirajo človeške odpadke za gnojilo. Glavni pridelek jim je riža, ki je najboljša in najtečnejša na vsem svetu. Razen riže sejejo tudi pšenico, ajdo, proso, repnico, s katere olje delajo, sade razne stročnice in koruzo. Snopje omlatijo s cepci, kakor pri nas. Drugi prideški so bombaž, konoplje in tobak. Čaj njegujejo prav tako, kakor Kitajci. Zelenjave pridelujejo mnogo in razne, mnogo več in boljše kot pri nas. Mnogo sejejo tudi redkve, ki se jim prav dobro odebeli. Narežejo jo na kolesca in jedo s soljo kakor pri nas. Premnogo imajo tudi raznega sadja, ali škoda, da mu ne dajo dozoreti, toraj ni nikdar tako okusno, kakor evropsko. Mnogo se pečajo tudi z ribištvom, svilorejo in bučelarstvom.

V rokodelstvu in v obrtniji so Japonci nenavadno dobro izurjeni. Najtežja dela umejo izvajati z najjedno-

stavnejšimi pomagali in kar je le moči, v najkrajšem času in z najmanjšim trpljenjem. Orodje, s katerim izdelavajo najlepše izdelke, za čudo jim je preprosto. Tujci se po pravici čudijo izrednej iznajdljivosti, katera nam jasno priča, da so Japonci bogato nadarjeni. Rudarstvo jim je uže v starodavnem času dospelo na visoko stopinjo. Japonci imajo dosta zlata, srebra, najboljši baker na svetu, svinca, živega srebra in raznih kamnov. Japonci izdelujejo mnogo svilenine, bombaževine, lakovane robe, orožja, porcelana, raznovrstnega popirja in raznih popirnatih izdelkov. Obrtnijski izdelki japonski so na vso moč podobni kitajskim, ali so dosta trdnejši in dovršenejši. Tudi prodajajo svoje izdelke tako ceno, da v Evropi ponarejenega blaga v Japonskeji nikdar ne kupujejo. Ko so se pred leti Japonci seznanili z Evropo in Ameriko, polastili so se vseh iznajdb, in ker so spretni, podjetni in marljivi, zato njihova obrtnost neizmerno napreduje v novejšem času.

O japonskih trgovcih nam je napisal Golovnin tole: Trgovci japonski so premožni, ali malo veljavni. Orožja ne smejo nositi. Mnogo večo veljavo imata poljedelec in ribič, kajti onadva, proizvajata vsak po svoje, trgovec pa nič. Da-si trgovci sami na sebi nimajo nobene prave veljave, zato pa ima veljavo njihov denar, kajti denar železna vrata prebija, z denarjem se človek pririje na častno mesto, z denarjem si kupi raznih predpravil. Japonci sami pripovedajo, da državni uradniki in drugi veljavni gospodje se javno zelo oholo vedejo do trgovcev, tajno pa so prav dobri z njimi in so jim dostikrat mnogo zahvale dolžni. Z denarjem tedaj vplivajo trgovci na mnoge strani. Plavba Japoncev je največ pobrežna in za tako plavbo so njihovi brodovi kakor nalasč. Grade jih od cedrovega lesa, kakoršnega je v izobilju. Največe korabe imajo le po jeden stežen in jedno plahto. Razen plahte imajo še vesla, da tudi ob nasprotnem vetru morejo naprej. Kajite na brodovih so uravnane znotraj prav tako, kakor navadna stanovanja japonska, prepažene so s pregibljevimi stenami. Ladije, katere imajo za zabavo, okrašene so bogato, vzlasti z zastavami. Japonska ima premnogo kanalov, na katerih kar mrgoli čolnov in brodov. Ta vožnja je cenejša, kakor počestna. Najživahnejša trgovina Japonske s tujci je v Jokohami, Osaki in Nangasaki.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Govor poslanca Šukljeja

v državnozborni seji dne 28. februarija t. l.

(Dalje.)

No, gospoda moja, kako se pa dandanes postopa? Dozvolil si bodem povedati gospodu poslancu Carneriju dogodek, toda s tem razločkom, da jamčim za njegovo

istinitost. Lansko leto je šel v okraju, ki je v ogromni večini slovenski, okrajni sodnik na odpust in poslali so nekega pristava iz Ljubljane, da ga nadomestuje; pristavni Slovenec. Rojen je na Koroške, Nmec po rojstvu in mišljenju. V Ljubljani pa — saj ne govori, da smo narodno okuženi (veselost na desnici) — prišla mu je v glavo prečudna misel, da je morda vendar potrebno z ljudmi včasih govoriti v onem jeziku, kateri razumejo, torej v materinščini. Ta pristav sedi nekega dne v pisarni, zraven njega pa, ne vem, ali za njim, ali pred njim, stoji ali sedi star manipulacijski uradnik. Naenkrat se začujejo pred vratmi kmečki črevlji in nekdo potrka. Pristav je pač mislil, da je še v Ljubljani, ter slovenski zakliče: „Noter“! A sedaj bi bili morali videti jezo manipulacijskega uradnika. (Veselost na desnici.) Plane krišku, pozabi popolnoma uradniško hirarhijo ter zaupije: „Bei uns ruft ma ‚herein‘, oder soll epper dös hier a noch eingeführt werden?“ (Pri nas se kliče „herein“, ali pa naj se tudi še to tukaj uvede?) (Velika veselost in „Čujte čujte!“ na desnici — oporekanje na levici.) Tu vam dokaz, gospoda moja, in gospod poslanec dr. Russ se more v zadovoljnost prepričati, da se je že obistinila njegova teorija, katero je tako krasno in premeteno naslikal v proračunskem odseku, in sicer obistinila praktično, akoravno le po neznanem zemljiškem knjigovodji na Koroškem.

Gospoda moja, dovolite mi storiti korak dalje. Kaj sledi iz tega? in za to se prav za prav tukaj gre. Dovolite mi tukaj odkrito, v resnici občuteno besedo. Ako bi moral misliti, da sloni ta cela narodnostna ideja, ki sedaj še nadvladuje našo dobo, le na momentu plemena, ako bi izvirala le iz čiste brutalne okoliščine skupnega roda, potem bodite preverjeni verjeti mi smete kot poštenemu možu — jaz bi bil prvi, ki bi jo od sebe vrgel.

Toda, gospoda moja, z narodnostno idejo so spojeni, najvažnejši duševni odnošaji. Kulturni razvoj se vrši v okviru raznih narodnih krogov v dan h naravnih oblikah, s svojim jezikom dedujejo narodi najdražjo zapuščino svojih pradedov, in kdor hoče dandanes narodu vzeti njegov jezik, kdor hoče ovirati razvoj tega jezika, ta se konečno prepriča, da zadržuje narod sam v napredku, da ga slabi. (Odobrovanje na desni.)

Poglejte dandanašnjo Koroško. Tolikokrat besedičite o miru; dovoljujem si odgovoriti vam na to, da v nekem oziru tudi na razmere duševnega življenja v deželi veljajo besede starega Rimljana: „Solitudinem faciunt, pacem appellant“. (Prav dobro na desnici.)

Kako je na Koroškem? Poročila koroških srednjih šol zadostno dokazujejo, kako malenkosten je del učeče se mladine, ki bi bil koroško-slovenske narodnosti. V vseh liberalnih podjetjih in službah je največje pomanjkanje takih ljudi, ki razumejo slovenski; pravosodnji minister je bil primoran ustanoviti pet novih služb za avskultante, z izrečno omejitvijo, da se morajo prosilci izkazati z znanjem slovenščine. Tako se godi v vseh višjih družbinskih krogih.